

Evoluția limbii române literare în versiuni succesive ale *Scării raiului*. Nivelul lexical (II)

Pentru a ilustra dinamica limbii române reflectată în numeroasele versiuni păstrate ale *Scării raiului* – manuscrise sau tipărituri –, ne-am oprit asupra *Epistolei către Păstor*, selectând pentru analiză șase variante ale acestei traduceri. Având ca bază de comparație ms. rom. nr. 5419 (traducerea lui Varlaam din secolul al XVII-lea), și folosind, pentru secolul al XVII-lea, ms. rom. nr. 434 și ms. rom. nr. 2511 – manuscrise care păstrează redacția *Leavșiței*; pentru secolul al XVIII-lea, traducerea lui Vartolomeu Măzăreanu – ms. rom. nr. 2959 – din 1766 și un manuscris provenit din Biblioteca Mitropoliei Moldovei și Bucovinei și copiat la 1780; pentru secolul al XIX-lea, prima traducere tipărită, făcută din greacă la 1814, ce aparține lui Veniamin Costachi, iar pentru epoca modernă, traducerea lui Corneanu, respectiv Stăniloae, și o traducere din franceză, am analizat particularitățile de limbă care reflectă dinamica limbii. Studiul urmărește dinamica limbii române sub aspectul terminologiei religioase, fără a ignora lexicul structurabil; comparația surprinde, în general, înlocuirea slavonismelor folosite de Varlaam într-o epocă în care limba română literară avea suficiente „goluri semantice” ca să justifice împrumutul ad-hoc din limba textului din care se traduce, dar și alte situații. Vor fi evidențiate și cazurile în care un cuvânt din traducerea lui Varlaam s-a impus și s-a păstrat în lexicul religios.